

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Макаренко В.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
makarenko89320@gmail.com*

Актуальність проблеми. Становлення сучасного українського суспільства орієнтує систему вищої освіти на формування професійно і соціально компетентної особистості, здатної до творчості і самовизначення в умовах постійно змінюваного, динамічного сьогодення. У цих умовах перед вищим навчальним закладом постає питання про таку підготовку студентів-психологів, яка б дозволила їм упевнено почувати себе в сучасному професійному співтоваристві.

Окремі аспекти професійного становлення студентів-психологів висвітлені у наукових працях, які присвячені дослідженню тенденцій формування ціннісно-сміслових настанов сучасної молоді (Г.О. Вайзер, Б.В. Зейгарник, К.В. Карписький, Д.О. Леонтєв). Не зважаючи на широку представленість досліджень особистості майбутнього психолога у психологічній літературі (Х.М. Дмитерко-Карабін, С.В. Крутько, М.І. Томчук, О.А. Фролікова, А.А. Фурман) недостатньо вивченими та систематизованими є питання стосовно систематизації ціннісно-сміслових засад професіоналізації майбутніх фахівців психологічного профілю.

Сучасні дослідження присвячені проблемі ціннісно-сміслових орієнтацій студентів-психологів розкривають актуальні дискурси даної проблеми. Так, О.В. Ямницький [4] визначає ціннісно-сміслові орієнтації як відносно стійку систему спрямованості особистості на майбутню професійну діяльність, багатовимірний конструкт, на тлі якого особистість обирає та засвоює професійно-спрямовану діяльність, що характеризується ступенем усвідомленості, мотивації, активності, формується на різних етапах навчання у виші. А.А. Фурман [3], розглядаючи ціннісні орієнтації як психосміслові утворення, підкреслює, що у майбутнього психолога вони формуються на перетині потребо-мотиваційної, діяльнісно-операційної, ціннісно-сміислової та ціннісно-орієнтаційної сфер і виступають найдієвішим чинником становлення соціально та духовно зрілої особистості. Т.Є. Тітова [2] виділяє провідну категорію, що розкриває індивідуальну неповторність ціннісної сфери майбутнього психолога. На її думу, це високий рівень усвідомленості та осмисленості, завдяки чому система ціннісних орієнтацій буде гармонійною, узгодженою та дієвою. Ціннісно-смісловий аспект майбутньої професійної діяльності є вагомим з точки зору формування метакогнітивної компетентності сучасного фахівця, його спроможності ефективно вирішувати виробничі завдання (К.В. Седих, В.А. Лаврінченко [1]). Разом із тим, актуальною залишається проблема вивчення ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх психологів із різним рівнем професійної спрямованості.

Відповідно, метою даного дослідження виступає опис результатів емпіричного дослідження ціннісно-сміслової сфери студентів-психологів.

Методика та організація дослідження. Емпіричне дослідження ціннісно-сміслової сфери студентів-психологів здійснювалось із використанням методик «Тест смисложиттєвих орієнтацій» (Д.О. Леонт'єв) та «Ціннісні орієнтації» М. Рокича. Дослідження проведене на вибірці, до якої увійшли 120 студентів (106 дівчат та 14 хлопців) психолого-педагогічного факультету, які навчаються за спеціальністю «Психологія» у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка.

Результати дослідження. За результатами проведеного емпіричного дослідження встановлено, що майже половина досліджуваних (48%) характеризується вираженою осмисленістю життя. Тобто, вчинки та дії, які вони здійснюють, підпорядковуються загальній логіці їх життя, підкоряються властивим їм зміслам та змісловим настановам. Натомість, третина студентів-психологів (32%) характеризується вираженим низьким рівнем осмисленості життя. Вони не мають провідних зміслових настанов, які регулюють їх життєдіяльність, вчинки часто мають ситуативний характер та не підкоряються загальній життєвій логіці.

Студенти розцінюють життя як результативне (54%), наповнене зміслом та таке, що принесло їм багато досвіду. При цьому, серед досліджуваних значна частина орієнтується на ситуаційні фактори у прийнятті рішень та має дифузні життєві цілі (42%). Ставлення до життя студентів із досліджуваної вибірки екзистенційне, орієнтоване на тут і тепер (46%).

Визначено, що найбільш виражені термінальні цінності майбутніх психологів – впевненість у собі (1 ранг), активне дієве життя (2), свобода (3), пізнання світу (4), розвиток (5), наявність гарних і вірних друзів (6). Такі цінності відображають вагомість психологічної зрілості, ефективності у стосунках з оточуючими, можливості самовиражатися у соціальних контактах та діяльності, життєвої стійкості. Найменш виражені термінальні цінності досліджуваних – здоров'я, насолода красою, щастя інших, суспільне визнання.

Серед найбільш вагомих інструментальних цінностей нами визначені ефективність у справах (1 ранг), раціоналізм (2), незалежність (3), сміливість (4), життєрадісність (5). Найменш вираженими інструментальними цінностями юнаків є чесність, чуйність, охайність, вихованість і відповідальність. Фактично не підкорюється життєва діяльність студентів цінностям, що відображають їх орієнтованість на здоров'я та естетичну спрямованість.

Висновки. Отже, сучасні студенти-психологи характеризуються підвищеними показниками осмисленості життя та достатньо функціональною системою ціннісних орієнтацій. Вони чітко усвідомили свої життєві цілі і пріоритети, мають виражене прагнення до саморозвитку, свої вчинки підпорядковують внутрішній логіці життя, яка базується на переважанні цінностей соціальної активності та розвитку. Разом із тим, дана публікація не вичерпує всіх аспектів даної проблеми. Зокрема, перспективою подальших досліджень виступає вивчення особливостей ціннісно-сміслової сфери майбутніх психологів із різними показниками залежності від мережі інтернет.

Література:

1. Седих К.В., Лавріненко В.А. Формування метакогнітивної компетентності у практичних психологів системи освіти. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди. Психологія*. Вип. 52. Х. : ХНПУ, 2016. С.124–133.
2. Тітова Т.Є. Проблема психологічного супроводу формування ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів. *Психологія і особистість*. 2015. №1. С.176–185.
3. Фурман А.А. Ціннісно-орієнтаційні чинники особистісного розвитку майбутніх психологів : Автореф. дис. ... канд. психол.наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Одеса, 2009. 22 с.
4. Ямницький О.В. Особливості професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх практичних психологів дис. ... канд. психол.наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Одеса, 2016. 194 с.

РОЛЬ ОСОБИСТІСНОГО ФАКТОРУ У ВИНИКНЕННІ ТА РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ

Маріїч І. С.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
mariichis777@gmail.com*

Щука В. М.

*ЗДО 781, м. Київ
bissanyeoja432@gmail.com*

Синдром «вигорання» внесено до Міжнародної класифікації хвороб (МКХ – 10). У класифікаційній рубриці «Проблеми, пов'язані з труднощами подолання життєвих ускладнень» його можна знайти під номером Z 73.0.

У науковий лексикон термін «синдром емоційного вигорання» (англ. – «burnout») уведено в 1977 р. на конференції американської психологічної асоціації (АРА). Цим терміном позначалася ситуація, коли співробітники медичних служб після довготривалої роботи «вигорали», виявляючи ознаки занепокоєння, знервованості, байдужості тощо.

Нині явище вигорання стало предметом досліджень, дискусій. Термін увійшов до повсякденної мови. А цікавість наукової спільноти до цієї проблеми відбиває кількість присвячених їй публікацій, дисертаційних досліджень.

Аналіз наукових досліджень (О. Бондаренко, В. Бойко, Ж. Вірна, Н. Водоп'янова, Л. Карамушка, Н. Максимова, С. Максименко, Т. Павлюк, Л. Супрун та інші.) свідчить, що поняття «професійне вигорання», «емоційне вигорання» та «психічне вигорання» часто вживаються як синоніми. Емоційне вигорання (виснаження) визначають як складову психічного вигорання, воно може перерости у професійне вигорання. На відміну від професійної деформації психічне вигорання пов'язують не лише з регресом особистісно-